

Stappenplan euthanasie bij psychiatrie

expertisecentrum
euthanasie

Fase 0: Vooronderzoek

De patiënt geeft aan dat hij mogelijk in de toekomst euthanasie wil.

Belangrijk

- Zo nodig bijkomende verslaglegging somatiek.
- Specialistenbrieven met diagnoses die oorzaak zijn van het lijden.
- Verslaglegging behandelend psychiater.
- Eventueel wilsverklaring door patiënt persoonlijk laten opstellen.

Documenten

Euthanasiecode 2022: euthanasiecommissie.nl

- Richtlijn NVvP: nvvp.net

Fase 1: Onderzoek

De patiënt heeft een concrete euthanasievraag.

Belangrijk

- Uitgebreide verslaglegging in dossier (somaatich en psychisch).
- Is er een persoonlijke wilsverklaring en is deze up-to-date? Eventueel biografie laten opstellen om ondraaglijk lijden beter in kaart te brengen.
- Voldoet het verzoek aan de zorgvuldigheidseisen?

- Second opinion onafhankelijk psychiater (bij voorkeur met specifieke expertise van de stoornis):
  - wat is de diagnose en komt deze overeen met wat in de documentatie is terug te vinden?
  - zijn er nog redelijke behandelopties aanwezig?
  - is patiënt wilsbekwaam ten aanzien van het euthanasieverzoek?
  - beschrijf de onafhankelijkheid ten opzichte van de aanvragend arts en de patiënt.
  - beschrijf de deskundigheid ten aanzien van het onderliggend ziektebeeld.
- Is er contact met familie en/of naasten? Zo niet, is contactherstel mogelijk?
- Bespreken euthanasiemethode: hulp bij zelfdoding of intraveneuze methode.

Fase 2: SCEN

Wanneer u overtuigd bent dat is voldaan aan de zorgvuldigheidseisen, moet een onafhankelijk arts (SCEN-arts) worden ingeschakeld.

De NVvP Richtlijn schrijft voor:

- SCEN-psychiater inschakelen indien u zelf geen psychiater bent.
- SCEN-arts inschakelen indien u zelf psychiater bent.

Belangrijk

- Zorg dat de telefonische overdracht naar de SCEN-arts duidelijk wordt gemotiveerd.

- Zorg dat alle documenten overgedragen kunnen worden aan de SCEN-arts: alle relevante informatie uit het medisch journaal, relevante brieven van specialisten, het verslag van de onafhankelijk psychiater, de wilsverklaring en zo mogelijk een gerichte samenvatting.

Documenten:

- Telefoonlijst SCEN-artsen: knmg.nl
→ zoek: contact met SCEN
- Richtlijn NVvP: www.nvvp.net

Fase 3: Uitvoering

De SCEN-arts heeft de patiënt gezien en heeft hiervan verslag gedaan. De euthanasiedatum kan gepland worden.

Belangrijk

Voorlichting patiënt en naasten

- Informeren over de werking van euthanatica, met name het snelle effect.
Coma - IV: binnen 2 minuten.
Oraal: 5 tot 15 minuten.
- Hulp bij zelfdoding: spreek met de patiënt en nabestaanden een maximale tijdsduur tot overlijden af. Mocht de patiënt dan niet overleden zijn, wordt alsnog overgegaan tot euthanasie (intraveneuze toediening).

Apotheek

- Recept (in overleg met apotheker); er wordt altijd een noodset geleverd.
- Persoonlijk overleggen en aanvragen bij apotheker. Voor de apotheker is het ook geen dagelijkse aangelegenheid, betrek hem of haar bij de euthanasievraag en laat eventueel het SCEN-rapport inzien.
- Recept metoclopramide bij hulp bij zelfdoding (12 - 6 - 1 uur vooraf).

Inbrengen infuusnaald

- IV-naaldje (laten) prikken. Liefst op de dag van de euthanasie (ook bij hulp bij zelfdoding).
- Zorg voor een driewegkraantje.

GGD Gemeentelijk lijkschouwer

- Breng de forensisch arts van tevoren op de hoogte van de geplande euthanasie, zodat hij voorbereid is.

Dossier

- Persoonsgegevens.
- Relevante informatie uit het medisch journaal, in het bijzonder de aantekeningen van de euthanasiegesprekken die zijn gevoerd.
- Wilsverklaring, indien aanwezig.
- Specialistenbrieven waarin de diagnose wordt bevestigd.
- Verslag van de onafhankelijke psychiater.
- SCEN-verslag.
- Modelverslag RTE.
- Modelformulier gemeentelijk lijkschouwer.

Uitvoering

- IV-methode: zorg dat de volgorde van de toe te dienen euthanatica duidelijk is en controleerbaar. De euthanatica moeten gelabeld zijn. Controleer de diepte van het medicamenteus geïnduceerde coma voordat de spierverslapper wordt gegeven. Noteer de tijden in het RTE-verslag.
- Vaststellen van de dood: hartactie controleren en (afwezigheid) pupilreactie controleren. Noteer de tijd van het vaststellen van de dood in het RTE-verslag.

Documenten

- Modelformulier Euthanasie: knmg.nl
→ zoek: formulieren euthanasie
- Modelverslag: knmg.nl
→ zoek: formulieren euthanasie
- Gemeentelijk lijkschouwer: ggd.nl
- Richtlijnen uitvoering euthanasie / hulp bij zelfdoding: knmg.nl
→ zoek: richtlijn euthanasie

Fase 4: Na de euthanasie

Belangrijk

- Bel na het overlijden de gemeentelijk lijkschouwer. Bespreek en overhandig het dossier. De lijkschouwer moet ook kunnen verifiëren hoe en met welke middelen het leven is beëindigd. Bewaar flacons, ampullen of geëtiketteerde spuiten. Sommige schouwartsen willen

een identiteitskaart zien, zorg dat deze beschikbaar is.

- Breng alle gebruikte flacons, inclusief noodset, persoonlijk terug naar de apotheker, waar nog een korte evaluatie volgt en het evaluatieformulier KNMP wordt ingevuld.
- Nazorg naasten.
- U ontvangt een terugkoppeling vanuit de regionale toetsingscommissie euthanasie:
  1. ontvangstbevestiging van melding;
  2. oordeel volgt binnen 6 tot 12 weken.

Wilt u uw patiënt graag zelf helpen maar heeft u advies en/of hulp nodig?

De consulenten van Expertisecentrum Euthanasie begeleiden u op maat, zodat u zelfstandig of in samenwerking met een consulent het traject met uw patiënt kunt doorlopen.

Neem contact met ons op via consulent@expertisecentrum euthanasie.nl of expertisecentrum euthanasie.nl/aanvragen-consulent.

Voor korte vragen rondom euthanasiezorg kunt u ons bellen op 070 217 06 01 (uitsluitend voor artsen en verpleegkundigen).

De wettelijke zorgvuldigheidseisen houden in dat de arts:

- de overtuiging heeft gekregen dat er sprake is van een vrijwillig en weloverwogen verzoek van de patiënt;
- de overtuiging heeft gekregen dat er sprake is van uitzichtloos en ondraaglijk lijden van de patiënt;
- de patiënt heeft voorgelicht over de situatie waarin deze zich bevindt en over diens vooruitzichten;
- met de patiënt tot de overtuiging is gekomen dat er voor de situatie waarin deze zich bevindt geen redelijke andere oplossing is;
- ten minste één andere, onafhankelijke arts heeft geraadpleegd, die de patiënt heeft gezien en schriftelijk zijn oordeel heeft gegeven over bovengenoemde zorgvuldigheidseisen;
- de levensbeëindiging of hulp bij zelfdoding medisch zorgvuldig uitvoert.

Expertisecentrum Euthanasie

Postbus 13480

2501 EL Den Haag

070 352 41 41

info@expertisecentrum euthanasie.nl

expertisecentrum euthanasie.nl